

Skólanámskrá 2016-2017

Samfélagsfræði

Samfélagsgreinar skiptast í sögu, landafræði, þjóðfélagsfræði, lífsleikni, trúarbragðafræði, jafnréttismál, heimspeki og siðfræði. Þessum námsgreinum er ætlað að efla skilning nemenda á ákveðnum grundvallargæðum mannlegs lífs og skiptingu þeirra, svo sem réttlæti, frelsi, þekkingu, vináttu, virðingu og ábyrgð. Markmið samfélagsfræðigreina er að stuðla að skilningi nemenda á mörgum þeim hugmyndum og hugsjónum sem liggja til grundvallar viðhorfum okkar til umhverfis, auðlinda, menningar og sögu. Þeim er ætlað að gera nemendum kleift að nálgast samfélagsleg og siðferðileg álitamál með hjálp samræðunnar og láta afstöðu sína mótast af rökum. Hver fræðigrein innan samfélagsgreinanna gegnir ákveðnu hlutverki. Í sögukennslu er byggt á heildstæðri og fjölbreyttri skoðun heimilda um samfélög og einstaklinga frá fortíð til samtíma. Landafræðin fjallar um breytileg lífsskilyrði fólks í heiminum með hliðsjón af víxlverkun manns og náttúru. Trúarbragðafræði er ætlað að auka skilning á trúarbrögðum og ólíkum trúarhefðum með umburðarlyndi og vísýni að leiðarljósi. Lífsleikni, siðfræði og þjóðfélagsfræði gegna einnig mikilvægu hlutverki við að styrkja áræði, frumkvæði, hlutverk, ábyrgð og sjálfmynd nemenda. Með kennslu í samfélagsfræði er nemandinn virkjaður til þátttöku í samfélaginu með gildi og reglur þess að leiðarljósi.

Vinnulag:

Námsmat:

Kennarar:

Tímaáætlun:

Skólanámskrá 2016-2017

Samfélagsfræði

Grunnþættir menntunar

Grunnþáttur	Nemandi:
Heilbrigði og velferð	<ul style="list-style-type: none">• veit að heilbrigður lífstíll hefur áhrif á velferð og jákvæða sjálfsmynd,• getur unnið út frá eigin áhugasviði og styrkleikum í því skyni að auka sjálfstraust og þekkja tilfinningar sínar,• tekur þátt í að miðla málum og setur sig í spor annarra,• hefur skilning á eigin tilfinningum og annarra,• eflist í samskiptum, uppbyggingu sjálfsmyndar, ákvarðanatöku, markmiðasetningu og streitustjórnun,• skilur þau áhrif sem menning, fjölmiðlar og tækni geta haft á heilsu og líðan.
Jafnrétti	<ul style="list-style-type: none">• hefur jafnrétti að leiðarljósi og veit að jafnrétti er margþætt hugtak,• temur sér gagnrýna hugsun,• gerir sér grein fyrir að allir þjóðfélagsþegnar eiga að vera jafnir fyrir lögum,• áttar sig á og virðir mismunandi þjóðfélagshópa.
Lýðræði og mannréttindi	<ul style="list-style-type: none">• kemur fram við aðra af virðingu og ábyrgð,• tileinkar sér lýðræðislegan hugsunarhátt og vinnubrögð,• virðir mismunandi skoðanir,• þekkir réttindi sín, skyldur og ábyrgð,• veit að í lýðræðisríki eiga allir að búa við mannréttindi,• hefur tamið sér jákvætt viðhorf og siðferði sem eru mikilvægir þættir í lýðræðisríki,• ber virðingu fyrir manngildi hvers og eins.
Læsi	<ul style="list-style-type: none">• er læs á umhverfi sitt,• er læs á öllum sviðum nútímalæsis, notar t.d. upplýsingalæsi,

Skólanámskrá 2016-2017

	<p>stafrænt læsi, samskiptalæsi og tilfinningalæsi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • er virkur þátttakandi í að umskapa og umskrifa heiminn, • bregst á persónulegan og skapandi hátt við því sem hann les, • þekkir til umræðuhefðar og orðanotkunar tungumálsins, • getur lesið sér til gagns og gleði, • tjáir sig um viðfangsefni sín og notar hugtök sem tengjast því, • er læs á menningu og menningarverðmæti.
<p>Sjálfbærni</p>	<ul style="list-style-type: none"> • getur tekist á við fjölbreytt álitamál og ágreiningsefni, • áttar sig á samspili umhverfis, félagslegra þátta og efnahags í samfélagi sínu, • sýnir frumkvæði, sjálfstæði og tekur virkan þátt í viðfangsefnum, • öðlist aukna umhverfisvitund og skilning á samspili náttúru, umhverfis og mannlífs, • gerir sér grein fyrir eigin áhrifum á náttúruna og temur sér lífsvenjur sem stuðla að heilbrigði jarðar og jarðarbúa, • sýnir áhuga og vilja til að vera virkur þátttakandi í samfélaginu, • beitir gagnrýnni hugsun og setur sig í spor annarra, • tekur ábyrgð á eigin gjörðum og hegðun, • tekur þátt í að skapa samábyrgt samfélag.
<p>Sköpun</p>	<ul style="list-style-type: none"> • virkjar hugmyndaflugið og nýtir það í að finna nýstárlegar lausnir, • nýtir tæknina á skapandi hátt, • nýtir hæfileika sína til að skapa afurð, • tileinkar sér gagnrýna hugsun og aðferðir sem opna sífellt nýja möguleika, • hefur færni í leikrænni túlkun, tjáningu og framsögn.

Skólanámskrá 2016-2017

Samfélagsgreinar við lok 8. bekkjar:				
Hæfniviðmið Nemandi getur:	Námsefni	Kennsluhættir	Námsmat	B matsviðmið Nemandi getur:
<p><u>Reynsluheimur</u> <u>Umhverfi, samfélag, saga,</u> <u>menning: Hæfni nemanda til</u> <u>að skilja veruleikann</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • sýnt fram á skilning á mikilvægi þess að bera virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum, fyrir mannréttindum, félagslegu réttlæti, jöfnuði og helgi mannlegs lífs, • sýnt fram á skilning á heimabyggð sinni og útskýrt samhengi hennar við umhverfi, sögu, menningu, listir, félagsstarf og atvinnulíf, • aflað sér, hagnýtt, ígrundað og metið upplýsingar ummenningar- og samfélagsmálefni, sem 		<ul style="list-style-type: none"> • umræðu- og spurnaraðferðir sem reyna á samræðu, virka hlustun og gagnrýna hugsun, • einstaklings-, para og hópavinna, • söguaðferð, • upplýsingavinna og meðferð heimilda í gegnum mismunandi miðla eins og veraldarvefinn, bækur og fjölmiðla, • myndefni, t.d. ljósmyndir, fræðslumyndir og almennar kvikmyndir, • vettvangsferðir, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • gerð tímalínu, hugtaka- og þemakorta, • þemanám, • umræðu- og spurnaraðferðir sem reyna 		<p>Matsviðmið í hverju og einum hluta t.d. eru þættirnir í íslensku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Talað mál, hlustun og áhorf • Lestur og bókmenntir • Ritun • Málfræði

Skólanámskrá 2016-2017

<p>birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og myndrænum búningi,</p> <ul style="list-style-type: none">• séð hvernig sagan hefur mótast af umhverfispáttum og samfélagsskipulagi, þjóðfélagshreyfingum og hugmyndastefnum, viljaverkum og tilviljunum,• greint afmarkaða efnispætti stórrar eða smárrar sögu, nálægrrar eða fjarlægrrar,• útskýrt með dæmum hvernig sagan birtist í textum og munum, hefðum og minningum,• útskýrt margbreytileika trúarbragða og lífsviðhorfa og greint áhrif þeirra á líf einstaklinga, hópa o samfélaga,• fengist við og grein viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og tengjast		<p>á gagnrýna hugsun,</p> <ul style="list-style-type: none">• glærukynningar,• spurningakeppni.		
---	--	--	--	--

<p>spurningum um merkingu og tilgang lífsins,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rætt og borið saman ólík trúar og lífsviðhorf og gert sér grein fyrir hvað er sameiginlegt og hvað sérstætt, • greint áhrif Biblíunnar og helgiritanna annarra helstu trúarbragða á menningu og samfélög, • útskýrt trúarlegar vísanir og tjáningu í listum og bókmenntum. 				
<p><u>Hugarheimur</u> <u>Sjálfsmýnd: Hæfni nemanda til að átta sig á sjálfum sér og öðrum</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • beitt hugtökunum kyn, kynhneigð og kynhlutverk og útskýrt hvaða hlutverki þau þjóna í kyngervi einstaklinga og sjálfsmýnd, • greint jákvæð og neikvæð áreiti og staðist þrýsting, sem stefnir heilsu og velferð 		<ul style="list-style-type: none"> • einstaklings-, para- og hópavinna, • markmiðasetning til skemmri og lengri tíma, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • dagbókarskrif og leiðarbækur. 		

Skólanámskrá 2016-2017

<p>fólks í voða,</p> <ul style="list-style-type: none"> • gert sér grein fyrir jafngildi sínu og annarra manna og útskýrt fyrir öðru fólki mikilvægi þess, • sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn og viðhorf, á ýmsum stöðum og tímum. 				
<p><u>Félagsheimur</u> <u>Samskipti: Hæfni nemanda til að mynda og þróa tengsl sín við aðra.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • útskýrt með dæmum margbreytileika mannlífsins og ólíkan bakgrunn fólks, borið virðingu fyrir frelsi fólks til mismunandi trúar, lífsgilda, skoðana og lífshátta, • komið þekkingu sinni og viðhorfum á framfæri með fjölbreyttum og markvissum hætti, einn sér og í samstarfi við aðra, 		<ul style="list-style-type: none"> • einstaklings-, para- og hópavinna, • verkefni sem reyna á siðferðileg gildi og umræður, • umræðu- og spurnaraðferðir sem reyna á samræðu og gagnrýna hugsun, t.d. málþing, • upplýsingavinna í gegnum mismunandi miðla eins og veraldarvefinn og fjölmiðla, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • aðferðir sem reyna á lýðræði eins og bekkjarfundir og málþing, • myndefni, t.d. ljósmyndir, 		

Skólanámskrá 2016-2017

<ul style="list-style-type: none"> • sýnt sjálfsaga, sjálfstraust og virðingu í margvíslegum samskiptum og samstarfi við ólíka einstaklinga, • ígrundað eigin getu til aðgerða og gert sér grein fyrir afleiðingum gerða sinna eða aðgerðaleyfis. 		<p>fræðslumyndir og almennar kvikmyndir með áherslu á staðalímyndir,</p> <ul style="list-style-type: none"> • samstarf við ólíka aldurs- og þjóðfélagshópa, t.d. í gegnum viðtöl. 		
---	--	--	--	--

Samfélagsgreinar við lok 9. bekkjar:				
Hæfniviðmið Nemandi getur:	Námsefni	Kennsluhættir	Námsmat	B matsviðmið Nemandi getur:
<p><u>Reynsluheimur</u> <u>Umhverfi, samfélag, saga,</u> <u>menning: Hæfni nemanda til</u> <u>að skilja veruleikann.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • sýnt fram á skilning a eðli sjálfbærrar þróunar og þýðingu hennar fyrir umhverfi, samfélag og efnahagslíf, • fjallað um náttúruferla sem mynda og móta land og hafa áhrif á 		<ul style="list-style-type: none"> • einstaklings-, para- og hópavinna, • umræðu- og spurnaraðferðir sem reyna á samræðu og gagnrýna hugsun, t.d. málþing, • upplýsingavinna í gegnum mismunandi miðla eins og veraldarvefinn og fjölmiðla, • myndefni, t.d. ljósmyndir, fræðslumyndir og almennar kvikmyndir, • vettvangsferðir, 		

Skólanámskrá 2016-2017

<p>loftslag og gróður,</p> <ul style="list-style-type: none">• útskýrt megineinkenni gróðurfars, loftslags, vinda og hafstrauma jarðar og hvernig þessir þættir móta ólík lífsskilyrði,• greint mynstur mannglegra athafna sem móta og breyta umhverfi og búsetuskilyrðum,• gert sér grein fyrir nýtingu auðlinda og umhverfis og gildi verndunar hvors tveggja með hliðsjón af sjálfbærri þróun,• greint og fjallað um upplýsingar á kortum og gröfum og annars konar myndum,• gert sér grein fyrir hlutverki heimilda, sjónarhorna og gildismats í sögu og sameiginlegum minningum,• bent á, fyrirbyggt og		<ul style="list-style-type: none">• kynningar þar sem nemendur nota mismunandi miðla,• lesið, spurt og spjallað.		
---	--	---	--	--

<p>brugðist rétt við ýmsum hættum og slysagildrum í umhverfinu og náttúrunni.</p>				
<p><u>Hugarheimur</u> <u>Sjálfsmynd: Hæfni nemanda til að átta sig á sjálfum sér og öðrum</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • gert sér grein fyrir eigin styrkleikum og veikleikum og tekið ákvarðanir á grunni þeirrar sjálfsþekkingar, • vegið og metið áhrif fyrirmynda og staðalmynda á mótun sjálfsmyndar og hefur áræði til að móta eigin ímynd, lífsstíl og lífsskoðun á sjálfstæðan og ábyrgan hátt, • lýst margbreytileika tilfinninga og bent á 		<ul style="list-style-type: none"> • einstaklings-, para- og hópavinna, • markmiðasetning til skemmri og lengri tíma, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • dagbókarskrif og leiðarbækur, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • sett sér raunhæf markmið og unnið eftir þeim. 		

Skólanámskrá 2016-2017

<p>víxlverkun tilfinninga, hugsunar, hegðunar og samskipta.</p>				
<p><u>Félagsheimur</u> <u>Samskipti: Hæfni nemanda til að mynda og þróa tengsl sín við aðra.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • vegið og metið skoðanir og upplýsingar, brugðist við þeim á fordómalausan og réttisýnan hátt, • fengist við samfélagsleg og siðferðileg málefni af mismunandi sjónarhólum, • tekið þátt í samfélagsmálum á ábyrgan hátt og beitt sér í málefnum sem varða almannaheill, • sinnt velferð og hag samferðafólks síns. 		<ul style="list-style-type: none"> • einstaklings-, para- og hópavinna, • umræðu- og spurnaraðferðir sem reyna á samræðu og gagnrýna hugsun, t.d. málþing, • verkefni sem reyna á siðferðileg gildi og umræður, • upplýsingavinna í gegnum mismunandi miðla eins og veraldarvefinn og fjölmiðla, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • aðferðir sem reyna á lýðræði eins og bekkjarfundir og málþing, • myndefni, t.d. ljósmyndir, fræðslumyndir og almennar kvikmyndir með áherslu á staðalímyndir, • samstarf við ólíka aldurs- og þjóðfélagshópa, t.d. í gegnum viðtöl. 		

Skólanámskrá 2016-2017

Samfélagsgreinar við lok 10. bekkjar:				
Hæfniviðmið Nemandi getur:	Námsefni	Kennsluhættir	Námsmat	B matsviðmið Nemandi getur:
<p><u>Reynsluheimur</u> <u>Umhverfi, samfélag, saga,</u> <u>menning: Hæfni nemanda til</u> <u>að skilja veruleikann</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ígrundað víxlverkun samfélags, stjórn mála, náttúru, trúar og lífsviðhorfa í tímana rás, í samhengi nærsamfélags og hnattvæðingu, • fjallað á upplýstan hátt um einkenni og stöðu Íslands í heiminum í ljósi legu og sögu landsins og breytilegrar menningar, trúar, lífsviðhorfa og stjórnarfars, • rökrætt mikilvæg hugtök, sem notuð 		<ul style="list-style-type: none"> • samstarf við ólíka aldurs- og þjóðfélagshópa, t.d. í gegnum viðtöl, • umræðu- og spurnaraðferðir sem reyna á samræðu og gagnrýna hugsun, • verkefni sem reyna á siðferðileg gildi og umræður, • metið réttmæti auglýsinga, fréttu og myndefnis á gagnrýninn hátt, • aðferðir sem reyna á lýðræði og rökræður eins og bekkjarfundir og málþing, • upplýsingavinna og meðferð heimilda í gegnum mismunandi miðla eins og veraldarvefinn, bækur og fjölmiðla, • einstaklings-, para og 		<ul style="list-style-type: none"> • sýnt fram á skilning á eðli sjálfbærrar þróunar og þýðingu hennar fyrir umhverfi, samfélag og efnahagslíf, • á skipulegan og sjálfstæðan hátt aflað sér, hagnýtt og metið upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni i sem birtast í munnlegum flutningi, samræðum, texta og mismunandi miðlum.

Skólanámskrá 2016-2017

<p>eru um menningar- og samfélagsmálefni,</p> <ul style="list-style-type: none"> • sýnt fram á þekkingu og gagnrýna sýn á tímabil, atburði, persónur, menningartengsl og þróunarferla á ýmsum tímum, sem vísað er til í þjóðfélagsumræðu, • gefið skýringar á og rökrætt gerð og þróun íslensks þjóðfélags í ljósi innlendra og alþjóðlegra áhrifaþátta, • sýnt fram á læsi á frásagnir, hefðir, kenningar, hátíðir, siði og tákn kristni og annarra helstu trúarbragða heims, • útskýrt mismunandi hugmyndir um gerð 		<p>hópavinna,</p> <ul style="list-style-type: none"> • söguaðferð, • vettvangsferðir, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • samstarf við ólíka aldurs- og þjóðfélagshópa, t.d. í gegnum viðtöl, • myndefni, t.d. ljósmyndir, fræðslumyndir og almennar kvikmyndir, • þemanám, • námsleikir, spil og spurningakeppnir, • gerð tímalínu, hugtaka- og þemakorta, • vinna með fjármálalæsi, • gera litlar rannsóknir á högum fólks og gera grein fyrir niðurstöðum. 		
---	--	--	--	--

<p>og framkvæmd lýðræðis,</p> <ul style="list-style-type: none"> • útskýrt hlutverk helstu stofnana samfélagsins og uppbyggingu stjórnkerfisins og formleg tengsl Íslands við umheiminn, • útskýrt og rökrætt hugmyndir um velferðarsamfélagið og tengsl þess við stjórnámál, atvinnulíf og hugmyndastefnur, • greint hvernig stjórnámál og samfélagsgerð tengjast lífi einstaklinga, • tekið ábyrga afstöðu í eigin fjármálum og neyslu, verði gagnrýninn neytandi og geti 				
---	--	--	--	--

Skólanámskrá 2016-2017

<p>sett sér markmið á grundvelli þekkingar á fjármálaumhverfi einstaklinga og samfélags og þeim tilboðum sem eru í boði.</p>				
<p><u>Hugarheimur</u> <u>Sjálfsmynd: Hæfni nemanda til að átta sig á sjálfum sér og öðrum</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • hugleitt og tjáð hver hann er í augum sjálfs sín og annarra, útskýrt hvernig sjálfsmynd hans mótast af umhverfi og búsetu, stjórnámálum og félagslegum aðstæðum, sögu og menningu, trúar- og lífsviðhorfum, • rökstutt gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dygða og 		<ul style="list-style-type: none"> • einstaklings-, para- og hópavinna, • námstengd markmiðasetning til skemmri og lengri tíma, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • dagbókarskrif og leiðarbækur, • tengja viðfangsefni við daglegt líf nemanda og samfélag, • sett sér raunhæf lífsmarkmið og unnið að þeim. 		<ul style="list-style-type: none"> • útskýrt mismunandi hugmyndir um lýðræði, rökstutt gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dygða og gildismats fyrir heilbrigða sjálfsvitund og ábyrgð sem borgari og neytandi, • greint og fjallað um áhrif fyrirmynda og staðalmynda á mótun sjálfsmyndar á sjálfstæðan hátt.

<p>gildismats, sem mikilvægs þáttar í heilbrigðri sjálfsvitund,</p> <ul style="list-style-type: none"> • sýnt styrk til að bera ábyrgð á eigin lífi, lífsháttum og heilbrigði, • sett sér markmið og framtíðaráætlun, til að stefna að í framtíðinni í samræmi við eigin styrkleika og áhuga. 				
<p><u>Félagsheimur</u> <u>Samskipti: Hæfni nemanda til að mynda og þróa tengsl sín við aðra</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • tekið sjálfstæðan þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu, • rökrætt stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi, skyldur og gildismat, 		<ul style="list-style-type: none"> • einstaklings-, para- og hópavinna, • umræðu- og spurnaraðferðir sem reyna á samræðu og gagnrýna hugsun, t.d. málþing, • verkefni sem reyna á siðferðileg gildi og umræður, • upplýsingavinna í gegnum mismunandi miðla eins og veraldarvefinn og fjölmiðla, • tengja viðfangsefni við 		<ul style="list-style-type: none"> • á skipulegan hátt fjallað um samfélagsleg og siðferðileg málefni af mismunandi sjónarhólum. Að lokum rökrætt og greint stöðu sína, sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi, skyldur og gildismat

Skólanámskrá 2016-2017

<p>sýnt ábyrgð í samskiptum, umgengni og lífsháttum, m.a. með vísan til réttinda samkvæmt alþjóðasáttmálum,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rökrætt gildi jafnréttis og mannréttinda á öllum sviðum samfélagsins og þekki almenn ákvæði um mannréttindi, • gert sér grein fyrir hlutverki og margbreytileika fjölskyldna og gagnkvæmum áhrifum innan hennar á mismunandi tímum og menningarsvæðum, • útskýrt gildi reglna í samskiptum fólks í fjölskyldu, vinahópi og þjóðfélaginu í 		<p>daglegt líf nemanda og samfélag,</p> <ul style="list-style-type: none"> • aðferðir sem reyna á lýðræði eins og bekkjarfundir og málþing, • myndefni, t.d. ljósmyndir, fræðslumyndir og almennar kvikmyndir með áherslu á staðalímyndir, • klípusögur. 		
---	--	---	--	--

Skólanámskrá 2016-2017

heild og tekið þátt í að móta slíkar reglur.				
--	--	--	--	--